

BARF

Tekst: Elian Hattinga van 't Sant

De hond die ik als klein kind had groeide op in een tijd dat het kant en klare hondenvoer nog niet erg in trek was. Het werd door de meeste mensen ofwel met enig wantrouwen bekeken – zat er wel vlees in die rare brokken? – ofwel als een exorbitante luxe beschouwd. Veel honden aten gewoon met de pot mee. Veel goedkoper. Of ze kregen, zoals mijn hond, voedsel dat tegenwoordig bekend staat als BARF (Bones and Raw Food): hart, vuile pens, kopvlees en botten van de slager, aangevuld met wat groente, fruit, bruin brood, rijst, yoghurt en incidenteel een eitje. Geen slecht maal voor een hond, zo dachten wij, al vonden wij de stank van pens die je uit de koelkast tegemoet walmde niet te harden.

Modern

BARFen is sinds de eind jaren negentig weer helemaal modern. Zo gaat dat vaker met dingen: het oude wordt vanzelf weer nieuw. Alleen zijn de BARFers tegenwoordig in de minderheid: de meeste mensen geven hun honden kant-en-klaar voer. Gemakkelijk en verantwoord, want door de enorme bedragen die er in hondenvoer omgaan, zijn de grote fabrikanten in staat veel geld te steken in wetenschappelijk onderzoek. Hierdoor komt er steeds meer voer op de markt dat een optimale hoeveelheid aan nutriënten bevat en precies is afgestemd op de specifieke lichamelijke behoefte van een ras of leeftijdscategorie.

Het industriële hondenvoer wordt echter door veel mensen, vooral degenen die bewust met voedsel bezig zijn en willen weten wat er precies inzit, met wantrouwen bekeken. Ook al staat op een zak hondenvoer nominaal wat er in zit, je hebt geen idee waar de grondstoffen vandaan komen en of die wel van goede kwaliteit waren. Wanneer je het beste voor je hond wilt, zijn geruchten over landbouwgif en ziekmakende schimmels die via het gebruikte graan in het voer terecht komen ronduit verontrustend. Ook verhalen over vlees dat afkomstig is van dieren die niet geschikt zijn voor menselijke consumptie, kan mensen overhalen om het dan maar zelf in de supermarkt of het abattoir te gaan halen. En laten we eerlijk zijn, die brokjes zien er toch onnatuurlijk uit?

Natuurlijker en gezonder?

Voor iedereen die weet dat de hond afstamt van de wolf klinken de argumenten van de 'bedenker' van het BARF dieet, dierenarts Ian Billinghurst, dan ook vanzelfsprekend: omdat de hond evolutionair geprogrammeerd is om - net als zijn in het wild levende voorvaderen – rauw voer te eten, zijn de onder verhitting geproduceerde kant en klare brokken minder geschikt als voer. Voeg daar enthousiaste verhalen van BARFers aan toe over het verdwijnen van vieze hondenluchtjes, doffe vachten, tandslag, slappe ontlasting en een kwakkelende gezondheid en een ieder die al wat bedenkingen had over kant-en-klaar hondenvoer, is geneigd al snel te denken dat BARF niet alleen natuurlijker, maar ook gezonder is.

Veel vlees?

Toch valt op die gedachte het nodige af te dingen. Uit allerlei preferentie-testen die vooral in de jaren tachtig bij honden zijn gedaan, bleek onder andere dat honden een voorkeur hebben voor gekookt boven rauw voedsel. Een mogelijke verklaring hiervoor ligt in de domesticatie-geschiedenis van de hond, waardoor diens 'life-style' veranderde (Thorne 1995) Van een zelfstandig jagend, voornamelijk vleesetend dier veranderde de hond in een meer omnivoer

dier dat een zeer gevarieerd kostje bij elkaar scharrelde op de afvalhopen van de nederzettingen waar zij een groot deel van hun dagen sleten. Aangezien bovendien in vroeger tijden bij de jacht en de slacht vrijwel alles van het gedode dier voor menselijk gebruik bestemd was, schoot er voor de honden vermoedelijk niet veel meer over dan afgekloven (geroosterde of gekookte) botten. Vlees was immers een luxe. Dat gaf je niet aan een hond. Zelfs de jachthonden die koningen en edelen in de Middeleeuwen hielden, kregen geen stukken vlees, maar slechts in bloed gedoopt brood.

Het ideale BARF dieet, waarbij een hond 40%-60% rauwe vleesbotten, 15% vlees, 15% orgaanvlees, 10%-15% groenten en 5 % gezonde extra's zoals ei en yoghurt voorgeschoteld krijgt, sluit dan ook waarschijnlijk minder aan bij de werkelijkheid van de laatste eeuwen westerse hondengeschiedenis, dan de klant-en-klare brokjes die meestal voor een groot deel uit granen bestaan. Honden zijn waarschijnlijk al door de eeuwen heen biologisch aangepast om juist zonder veel vlees te kunnen overleven.

Salmonella

Ook het gezondheids-aspect kan tegenvallen. Uit onderzoek komt steeds naar voren dat het door BARFers gebruikte rauwe vlees veel meer schadelijke bacteriën bevatten die ernstige diarree kunnen veroorzaken, dan hondenbrokken. Zo bleek 20%-80% van het gebruikte vlees – vooral kip – besmet te zijn met Salmonella. Nu worden de meeste gezonde honden hier niet ziek van en kunnen ze er zelfs aan wennen, maar met jonge, zwakke en oude dieren blijft het toch oppassen geblazen. Omdat bovendien de bacteriën nog tot 6 weken na consumptie via uitwerpselen in het milieu terecht komen, vormen zij - zeker in dichtbevolkte gebieden - een risico voor andere honden en mensen die geen weerstand tegen de bacteriën hebben (Finley et al. 2006, Freeman & Michel 2001, Joffe & Schlesinger 2002, Weese et al 2005).

Sporen, vitamines en mineralen.

Sluipender kunnen daarentegen de gevaren zijn van een gebrek of teveel aan bepaalde vitamines, sporen en mineralen of een verkeerde verhouding daarvan. Onderzoek waarbij BARF voeding met kant-en-klare voeding werd vergeleken, brachten aan het licht dat bij BARF tekorten aan vitamines (A, D en E), sporen en mineralen (kalium, koper en zink) kunnen ontstaan die op de lange duur schadelijk kunnen zijn (Streiff et al. 2002).

In dezelfde studie van Streiff bleek in de BARF voeding ook het calcium en fosfor gehalte significant te laag te zijn en de calcium : fosfor (Ca:P) verhouding uit proportie, waardoor ernstige botproblemen kunnen ontstaan. DeLay & Laing (2002) geven een dramatisch voorbeeld van pups van zes weken oud uit twee verschillende nesten, die vanaf hun derde levensweek een BARF dieet hadden gekregen. Door een absoluut tekort aan calcium en een totaal verkeerde Ca:P verhouding - 1:20 tot 1:50 ten opzichte van de ideale 1:1) in hun eigen voeding en die van hun moeder hadden zij ernstige osteodystrofie: delen van hun botten waren afgebroken en door vezelachtig weefsel vervangen. De pups hadden veel pijn, konden niet normaal lopen of staan en moesten worden geëuthanaseerd.

Verder is BARF voeding doorgaans vetter dan kant-en-klare voer, waardoor er een gevaar bestaat voor obesitas. Ook bevat het verhoudingsgewijs veel meer (ongezonde) verzadigde vetzuren. Het hoge eiwit-gehalte – 40% tegen 14% - versnelt waarschijnlijk eventuele nierproblemen. De conclusies die onderzoekers en in hun kielzog de meeste dierenartsen trekken, is dan ook dat BARF voeding ontraden moet worden; zeker voor pups en jonge honden in de groei, en voor zwakke, zieke en oude dieren. De hondenvoedingsindustrie is beter in staat dan de gewone hondeneigenaar om de voeding precies op de behoefte af te stemmen en te zorgen voor een juiste verhouding aan energie en voedingsstoffen in het voer.

Hap-slik-weg

Maar hoe zit het dan met de juichende verhalen die op internet te vinden zijn over allerlei verbeteringen in de gezondheid? Voorlopig blijft dat bij horen zeggen, want wetenschappelijk bewijs is daar nog niet voor geleverd. Het zou echter goed mogelijk zijn dat die verbeteringen met psycho-sociale factoren te maken hebben. Kant-en-klaar voer mag dan een hogere kwaliteit hebben, het is wel hap-slik-weg. Veel gezondheidsproblemen, zoals huidproblemen, en gedragsproblemen zoals overactiviteit of apathie hangen samen met verveling of chronische stress. Het zou kunnen dat BARF voeding deze direct of indirect helpt bestrijden. Met botten kluiven ben je als hond een flink tijdje leuk en lekker bezig. Bovendien houden honden van nieuwe uitdagingen en meestal ook van afwisseling in hun voer. De afwisseling in het BARF voer kan wat dat betreft ook ervoor zorgen dat honden beter in hun vel komen te zitten. Ook zou het mogelijk zijn dat eigenaren die zo bewust met het voer van hun hond bezig houden ook anderszins meer tijd en aandacht aan hun hond besteden dan tal van eigenaren die twee maal per dag obligaat een handje hapklare brokken in een bakje kieperen. Kortom, er valt nog het nodige te onderzoeken.